

DØVEHISTORISK TIDSSKRIFT



APRIL 2004

Ordensreglement.

1. Børnene skal opføre sig sømmeligt og tage den lige vej til og fra skole.
2. Børnene skal forlade klassen før læreren.
3. Det er forbudt børnene at opholde sig inde i skolebygningen i frikvartererne, heller ikke på grund af forkølelse.
4. Børnene må ikke forlade skolen i frikvartererne uden gårdvagtens tilladelse.
5. I frikvartererne må børnene kun lege på den grusede og asfalterede del af legepladsen.
6. Sneboldkastning er forbudt i frikvartererne.
7. Kun 1 barn i hver gyngesæde, og der må kun gynges siddende.
8. I svingtovene må børnene kun hænge i hænderne, og det er forbudt at skubbe.
9. Rutsjebanen må kun benyttes efter sit formål.
10. På svingkarussellen er det forbudt at hoppe, ligge ned samt at stå på kassen.
11. Børnene skal sidde ned på vippegyngens stole.
12. Papir og affald skal lægges i papirkassen.
13. Efter frikvarteret skal børnene straks gå ind, når der klappes sammen.
14. Overtøj skal opbevares i garderoberne. Penge må ikke henlægges her.
15. Madkasser skal efter spisning lægges i garderoberne.
16. Overtøj og madkasser skal være forsynet med navn.
17. Børnene skal gå stille og holde til højre på trapper og gange og straks gå i klasserne.
18. Voldsom opførsel er forbudt.
19. Børnene må ikke medtage legetøj eller andre ting, som er farlige eller som kan virke forstyrrende på undervisningen. Legetøj af denne art konfiskeres for 1 måned.
20. Toiletterne må kun benyttes af 1 elev ad gangen.
21. I frikvartererne skal børnene benytte gård-wc'erne. I timen, og såfremt gård-wc'erne er aflåst, skal drengene benytte sovesals-wc'erne, pigerne kølder-wc'erne ved opgang A. De øvrige toiletter er forbeholdt personalet.
22. Uvedkommende må ikke færdes på skolens grund.
23. Børnenes cykler skal anbringes i stativerne - ikke i den lille gård.

Min tid på Statens Kostskole for Døve.

Af Kjeld Steffensen

Jeg blev født i København den 18. april 1941, under 2. verdenskrig.

Lidt om min familiebaggrund:

Min far var maler og arbejdsløs i perioder, min mor var hjemmegående husmor, de var begge hørende.

Dengang var det helt almindeligt, at faderen var familieforsørger og moderen hjemmegående, sådan var det også i min familie, far gik på arbejdet og mor passede familien, der efterhånden fik 5 børn, 3 drenge og 2 piger, jeg er den næstældste.

Min mor har fortalt, at jeg kom til verden ved en meget vanskelig sædefødsel, jordmoderen kunne ikke nå frem på grund af krigen og senere mente lægerne, at iltmangel ved fødslen var årsagen til jeg blev døv.



Familien Steffensen i 1946. Kjeld sidder yderst til højre. På moderens skød sidder Hilde, der sidenhen blev uddannet som tolk og har bistået ved denne artikel.



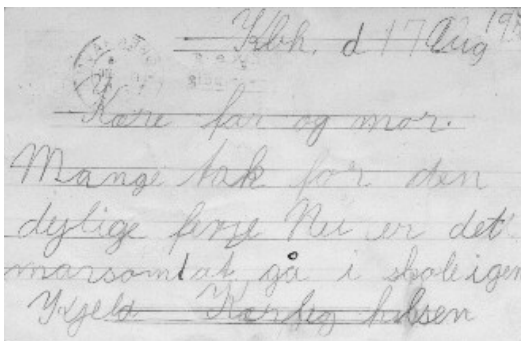
Børnehaveklassen i 1948. Kjeld som nummer to fra højre er som de øvrige iført det obligatoriske forklæde.

Vi boede først i en lille 2 værelses lejlighed i Kastrup, på Amager, men i 1948 flyttede vi til et dejligt rækkehus.

Kastrup var dengang et rigtigt landsbysamfund, med både bondegårde og store gartnerier.

Der var masser af plads til os børn udenfor, der var ikke ret meget trafik, så vi kunne lege overalt.

Som led i danskundervisningen skulle børnene skrive hjem. Kjeld er glad for at komme i skole igen.





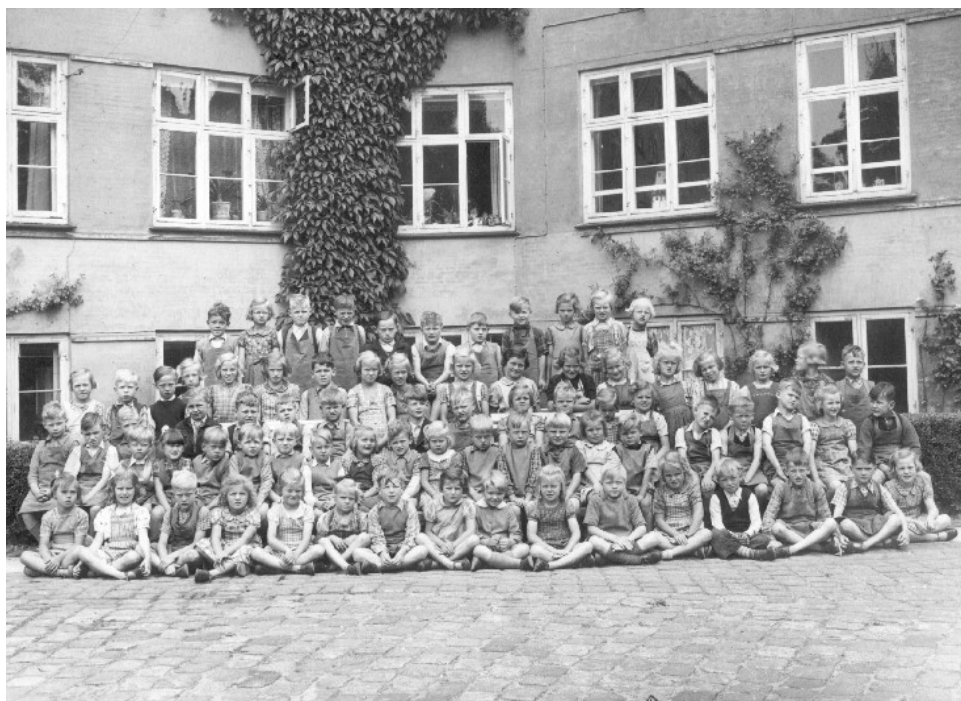
Børnene fotograferet i stiveste puds dagen før sommerferien i 1948.

Bertel Bønnelykke Hansen (lærer på skolen 1947-1961) underviser klassen i dansk. Dagbogsstykket blev naturligvis forklaret i tegn og håndalfabet, og det skriftlige dansk foregik i hånden såvel som på skrivemaskine.



Jeg var et meget kvikt barn, så familien opdagede ikke at jeg var døv. Først da jeg var ca. 2 ½ år gammel, blev min mor for alvor opmærksom på, at jeg ikke reagerede på min storebrors råb og kalden og anden støj. Til gengæld vidste hun, at jeg omgående reagerede når hun tændte lyset om morgenen og at jeg var meget interesseret i lysets virkninger.

Først da tog mor mig med til vores huslæge, han kunne konstatere, at mor havde ret i sin mistanke, jeg kunne ikke høre. Lægen foreslog at jeg fik taget mandler og polypper, og så håbede de det ville hjælpe på hørelsen.



Elever i 1947.

Operationen hjalp ikke og jeg blev sendt på Audiologisk Institut, hvor de skulle lave høreprøver og finde ud af om jeg havde en hørerest.

De ville også meget gerne vide om der var andre døve i familien, men det var der ikke og som jeg har fortalt mente andre læger, at det var en fødselsskade der var årsagen.

Lægerne anbefalede mine forældre at kontakte Statens Kostskole for Døve på Kastelsvej, så jeg kunne komme i skole sammen med andre ”døvstumme” børn.

Jeg havde ikke ret meget sprog, men allerede da jeg var 2 ½ år kunne jeg kalde på min Oar.. min mor, jeg ville gøre ligesom min bror. Hele familien prøvede at snakke med mig, vi brugte kropssprog, mimik og hjemmelavede tegn, det gik fint.

Som sagt var jeg et meget livligt barn, min storebror passede godt på mig, fulgte mig overalt og beskyttede mig mod trafikken osv. De andre børn



Det samlede personale i 1947. Midtfor sidder forstander O. Baastrup, flankeret af Elsebet Alberts og Lea Marckmann.

mente også at de skulle passe på mig, men faktisk var det mig der var mest opmærksom, det var som om jeg så mere end de andre, der blev forstyrrede af alle lydene.

1. august 1946, 5 år gammel, startede jeg i børnehaven på Statens Kostskole for Døve.

Far og mor fulgte mig til skolen, jeg havde en ny kuffert med alt det fine tøj min mor havde gjort klar.

Det var meget svært for mine forældre at aflevere mig på skolen, de kunne jo ikke forklare mig hvad der skulle ske og jeg blev meget vred på dem, da de forsvandt uden at sige farvel.

Jeg græd meget og Plejemor, Herdis, trøstede mig, hun blev nemlig glad for den lille charmerende dreng med de store brune øjne og hun tog sig meget kærligt af mig. Jeg fik lov til at sove i hendes seng og hver aften

ringede min mor til skolen for at høre hvordan det gik med hendes dreng.

Min mor har senere fortalt mig, at hun aldrig kunne acceptere, at hun var nød til at forlade mig på skolen, det var en hård tid, hvor hun kun havde sin dreng hjemme i weekenderne. Mor ville helst beholde mig hjemme, men det kunne hun jo ikke, jeg var døv og skulle have speciel undervisning for døve børn og måtte blive på skolen.

I årene 1900 – 1950 skulle døve og tunghøre børn bo på kostskolerne rundt i Danmark. På Statens Kostskole for Døve boede der både piger og drenge, de var i hver sin sovesal, de sov i tremmesenge og havde hver en stol til deres tøj. Som regel var der 2 – 3 plejeassistenter, der sammen med plejemorderen havde ansvaret for børnenes trivsel og deres tøj. Opdragelsen var traditionel med orden, disciplin og renlighed, faste senge tider og ens forklæder, drengene havde blå.

Indtil 1952 havde alle børn havde et skilt om halsen i en bron-

Gymnastik og rundbold i 1946 med energiske Inge Larsen som opgiver.



Et nyttigt håndarbejde, hvor eleven lærer både tal og klokken.





Dagen startede naturligvis med en grundig tandbørstning. Flasken med levertran står på hyl- den.

Alle måltider var henlagt til spi- sesalen. Set mod C-trappen sidder pigerne til venstre, drengene til højre med lærerne i midten med inspektør Erling Andersen for bordenden.

På væggene hænger billeder af danske konger i gulddramme med krone.

Der er tillige tre buster, Frederik VI, Castberg og Malling Hansen og hele vejen rundt hænger de gamle tintallerkener.

cekæde, her stod navn og nummer og på mit skilt stod der D 4, dreng num- mer 4, på pigernes stod der P for pige. Bronzekæden smittede af, så vi blev helt grønne på halsen når vi svedte. Plejemor skrubbede hårdt på halsen for at få det væk, så vi blev ildrøde bagefter.

Formålet med kæden var, hvis vi for- svandt fra skolen og ikke kunne finde ”hjem”, så kunne andre sørge for at vi kom tilbage, ved at læse på skiltet.

Livet på skolen var lagt i meget faste rammer, morgenvækning klokken 7 – børste tænder – klæde sig på – spise morgenmad i spisesalen.

Alle skulle have levertran før mor- genmaden – føj!





Julens komme blev fejret med et festligdækket bord med gaver. Ikke alle børn kom i øvrigt hjem i julen.

Ved en elevs fødselsdag hejstes flaget, her overvåget af lærerne S. O. Larsen og Bertel Bønnelykke.

Min familie der i 1946 bestod af far, mor og fire børn, blev fotograferet inden jeg startede på skolen, så kunne jeg få et billede med af dem alle sammen. Det stod på hylden ved den lange vask i badeværelset oppe på loftet i drengaeafsnittet, så kunne jeg se på dem mens jeg blev



vasket og børstede tænder, lige som de andre børn der også havde hjemve og savnede deres familie.

Hver weekend skulle jeg hjem, min far hentede mig på cyklen og vi kørte den lange vej til Kastrup, jeg nød at sidde der på stangen hos min far og jeg glædede mig til at komme hjem til mor og mine søskende og alle lege-kammeraterne.



Ved forårsfesten brillerede Gudrun Lambert på løbehjul. Fru Lambert var Kjelds første dansklærer. Som datter af klokker ved Døves Kirke, Carl Becker, var hun fortrolig med tegnsprog og håndalfabet, hvilket kom børnene til uvurderlig gavn.



Lærer Jens Lundberg har gårdvagt i skolegården, der dengang var fyldt med legeredskaber.

På skolen skrev plejemor hver fredag nummer på dem der skulle hjem i weekenden, der var altid nogen tilbage på skolen. Enkelte havde for langt hjem og for andre var det umuligt at være hos familien. En eneste gang stod mit nummer ikke på tavlen, jeg græd af skuffelse, jeg plejede jo altid at komme hjem hver uge, det var svært at forstå, og jeg ventede og ventede på min far ude i skolegården, jeg savnede dem så meget og ville så gerne hjem til Kastrup.

Jeg kan huske at Plejemor tog os med på Langelinie hvor vi fik is til at trøste os på.

Det skete kun den ene gang, men jeg husker det tydeligt, også at jeg næste fredag jublede da jeg så mit nummer på tavlen og det var min lykkeligste dag da far kom cyklende fra sit arbejde og ind gennem skolens port for at hente mig.

Jeg husker også en gang hvor jeg slet ikke ville tilbage til skolen, det var umuligt for min far at holde på cykelstyret, jeg hev og trak den anden vej.





STATENS KOSTSKOLE FOR DØVE
Kastelsvej 58
København Ø.
Øbro 321

september 1953.

Skolens forældrekursus påbegyndes i år
onsdag den 7/10 kl. 19,30.

Undervisningen varer fra kl. 19,30 til kl. 21,20, og den er gratis.

Der vil blive undervist i Mund-hånd-system af overlærer frk. Else Merete Wied og i tegnsprog af hr. konstruktor Ole Munk Plum.

Forældre til døve børn, pårørende og eventuelle andre interesserede er hjertelig velkomne til at deltage. Som sædvanlig vil der blive to hold i både mund-hånd-system og tegnsprog: Et begynderhold og et hold for viderekomne.

Såfremt De ønsker at deltage i kurset, beder vi Dem venligst snarest indsende nedenstående indmeldelsesblanket hertil.

Den første aften undervises der til kl. 20,30, hvorefter skolen indbyder til et beskedent kaffebord.

p.s.v.

Med venlig hilsen

Erling Andersen

Også Kjelds mor tog imod Skolens tilbud om undervisning i MHS og tegnsprog.

Jeg hylede og skreg hysterisk og far var meget ulykkelig. Til sidst måtte vi tage en taxa til skolen, folk på gaden var begyndt at kikke efter os, de troede far havde kidnappet mig.

Det var et mareridt for mine forældre at skulle aflevere mig hver uge, så efter 3 år flyttede jeg igen hjem til min familie.

Jeg skal huske at fortælle en lille historie om angst, fra den tid hvor jeg boede på skolen.

Jeg var 8 år, og vi sov allesammen, det var blevet mørk nat og jeg vågnede og lagde mærke til en rød plet, der bevægede sig frem og tilbage fra den ene dør til den anden i sovesalen. Jeg blev meget bange, gemte mig under dynen, var helt sikker på at det var et spøgelse der gik der midt om natten.



Efter 1950 kom der færdselsundervisning på Skolens program. På forældredagen var der tegnet et gadekryds i gården, hvorfra en rigtig politibetjent kunne dirigere trafikken, der blandt andet bestod af en lærer der kørte rundt på en motorcykel

Det viste sig, at ”spøgelset” var forstander Baastrup, der gik gennem sovesalen rygende på en stor cigar, hver gang han pulsede på den, lyste gløden.... det var det jeg havde set.

Tilbage til min familie...

Min mor gik til tegnsprogsundervisning på skolen, men hun skulle hver gang komme og gå uden jeg så hende, men hun så altid mig, så hun vidste at jeg havde det godt og var glad.



Artikulation ved
overlærer Karen
Hansen.

Mor var rigtig god til tegnsprog, også resten af familien var ivrige for at lære det, og vi havde allerede dengang et stærkt familiesammenhold hvor vi passede godt på hinanden. Vi børn fulgtes altid ad og legede med hinanden og alle de andre børn.

Da jeg flyttede hjem, skulle jeg hver dag køre alene med bus og sporvogn til skolen, det var så spændende, jeg fik lov til at stå ved vognstyreren i sporvognen og fik lov til at følge alle hans bevægelser.

I starten fulgte min far med på cykel ved siden af bus og sporvogn hele vejen, eller mor kørte med mig. Senere stod mor på Christianshavns Torv for at se om jeg huskede at skifte sporvogn. En dag var jeg der ikke, mor ventede og ventede og blev meget bange, hun ringede til skolen, men de fortalte at jeg var taget afsted til tiden. Til sidst tog min mor hjem for at tale med far, men da hun kom hjem løb jeg og legede, jeg var selv kommet helt hjem, havde bare skiftet sporvogn et andet sted. Siden den dag kørte jeg alene frem og tilbage til skolen.

I 1952 flyttede hele familien til Østerbro. Vi flyttede fra rækkehuset ind i en lejlighed på 2. sal. og jeg fik 5 minutters gang til skolen. Det var en stor omvæltning for os alle sammen, men mine forældre mente det var det bedste for mig, så sparede jeg en masse transporttid og kunne nå at være sammen familien og legekammeraterne.



Nyindrettede klasseværelser med nyt inventar ventede de ældste klasser.

Påklædningen dengang var hjemmestrikket trøje og plusfours.



*"Børnene har tidligere fået besked om, at man må medbringe sko til danseundervisningen. Men det hænder gang på gang, at børnene møder i gummisko eller skistøvler, og en sådan fodbeklædning er absolut ikke egnet til at fremme danseundervisningens formål! Vi beder derfor forældrene huske hensigtsmæssig fodbeklædning."
(Fra 'Kastelsposten')*

Der skal bukkes og nejes korrekt -

- og takten skal holdes.



På skolen var der undervisning om formiddagen, vi havde dansk, regning, læsning, diktat, geografi og naturhistorie.

Der var ikke fritidshjem for døve børn dengang, så om eftermiddagen fortsatte undervisningen på skolen, vi havde gymnastik 3 gange om ugen, sløjt for drengene og husgerning for pigerne og tegning.

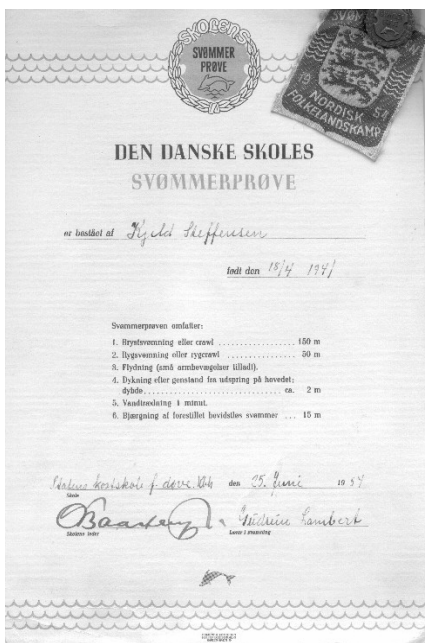
Om sommeren var der rundbold og langbold ude i det grønne område.

Da vi blev lidt større var der danseundervisning både for drenge og piger.

Drengene lærte at bukke og byde pigerne op, pigerne nejede og danselæreren, Inge Larsen, stampede rytmen med et kosteskaft i gulvet... en... to... tre, vi kunne mærke det i gulvet mens den blinde spillelærer fra Blindinstituttet spillede på klaveret.

Alle børn fik også færdselsundervisning, så de vidste hvordan de skulle gå eller cykle udenfor skolen. Der blev også udpeget elever til skolepatruljen, så alle de andre elever kunne komme trygt over gaden.

Kjelds fritidsinteresser var spejdervæsenet og svømning. Spejderne, Castbergtroppen, med brun spejderhat og røde tørklæder havde og har til huse i kælderen på Skolen på Kastelsvej. I svømning deltog Kjeld i mange stævner og hentede fine præmier hjem.



Jeg var med i skolepatruljen, jeg mindes sne og frost når jeg skulle stå der tidligt om morgenen, jeg hadede at komme tidligt op, men var alligevel lidt stolt over at være udpeget.

Vi hjalp tit nogen af dem der skulle til Blindeinstituttet, en gang blev en blind mand så glad for min hjælp at han gav mig 25 øre i belønning, det var mange penge da jeg var dreng.

Alle døve børn skulle i 50'erne gå med gult armbind med tre sorte prikker, hvis de var ude i trafikken. Så kunne alle andre se man var døv og ikke kunne høre bilerne.

Ældre døve har fortalt, at to unge døve blev dræbt af tyskerne under 2.verdenskrig, fordi de ikke reagerede på soldaternes råb.

Derefter fik alle døve ordre til at gå med armbind, og det skulle døve børn stadig i 50'erne.

Alle børnene hadede at gå med de gule armbind, de risikerede at blive drillet af hørende børn, og de greb alle chancer for at tage det af.

Jeg skulle en gang gå ud af skolen og handle for en af vores lærere, så snart jeg kom til skolens port hev jeg armbindet af, da jeg kom tilbage satte jeg det på igen og gik glad ind i skolen igen.

Jeg forstod ikke hvorfor læreren var så vred på mig da jeg kom tilbage, han skældte ud og jeg fik en lussing.

Det viste sig, at han havde stået ved vinduet og set mig tage armbindet af. Senere gjorde jeg oprør, jeg skændes igen og igen med mine forældre, jeg ville ikke bære armbind, jeg ville være ligesom andre børn. De opgav til sidst og jeg vandt, ingen armbind til mig!

Da jeg endelig var sluppet af med armbindet kom der en ny forhindring. Alle døve børn skulle have et gult skilt med sorte prikker på deres cykel, det var fremstillet med færdselsmyndighedernes fulde velsignelse, så andre trafikanter kunne tage særlig hensyn til de døve børn.

Men igen prøvede vi at slippe af med skiltet så snart vi var ude af skolen, ingen døve børn ville vise andre at de var døve.

Jeg synes det var meget svært, specielt i pubertetsalderen, jeg var, syntes jeg selv, en flot fyr, jeg var meget interesseret i piger, men oplevede mange gange, at de undgik mig så snart de så ”døveskiltet” bag på cyklen.

Igen gjorde jeg oprør og mine forældre måtte til sidst acceptere at jeg bare ville være Kjeld uden et ”handicapskilt”.



Ved døveundervisningens 150 års jubilæum i 1957 afholdtes der den 16. april en stor reception på Christiansborg i overværelse af kongeparret. Eleverne ses her under indstuderingen af en pantomime: 'Vi blader i H.C. Andersens eventyrbog' med musik af Henrik Wellejus. Den vakte stor begejstring, især sluts scenen, hvor svinedrengen og prinsessen overrækker et påskeæg til kongeparret, som gave til Margrethe, der havde fødselsdag selv samme dag.



Jeg boede jo tæt på skolen og havde tit kammerater med hjem, mine forældre var meget gæstfrie og alle var meget velkomne.

Det var en dejlig tid, jeg havde også en masse legekammerater, der hurtigt lærte tegnsprog, så vi kunne lege sammen uden problemer.

I min fritid begyndte jeg at svømme i Østerbro Svømmehal, undervisningen var startet i skolen, hos fru Lambert og Jens Lundberg.

Jeg blev senere udpeget til mange svømmekonkurrencer, både som svømmer og som vandpolospiller.

I 1954 startede Jens Lundberg en spejdertrop på skolen. Vi startede med 8 døve spejdere, der som de første deltog i en hørende international spejderlejr. Vi havde mange dejlige oplevelser, men jeg måtte vælge mellem spejderne og svømningen, det blev svømningen der vandt.

I min skoletid kunne døve børn komme på feriekoloni i Hornbæk.

Det var på landet og ikke langt fra stranden, det var dejligt at være sammen med alle kammeraterne i ferien.

Jeg var meget forkælet og fik tit pakker hjemmefra med bl.a. slik. men lærerne gemte det og udleverede kun lidt af det om søndagen... mon min mor vidste det??

Skolen arrangerede, sammen med Bonaventura, fastelavns og julefester, min familie, far og mor og søskende, deltog altid. Vi mindes de dejlige oplevelser på bonede lange gange med vild leg.

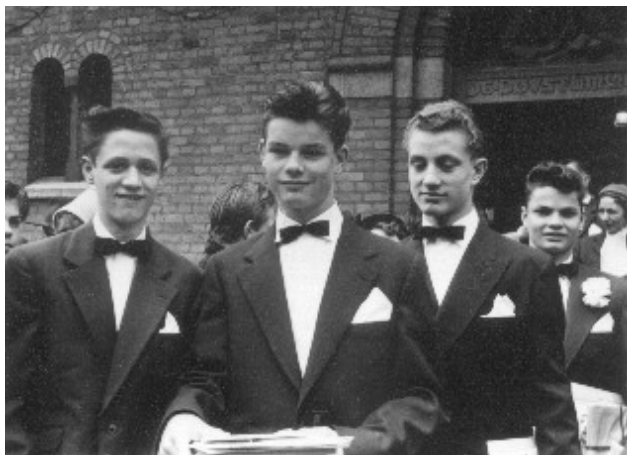
Konfirmationen var altid en stor begivenhed, det var afslutningen på skoletiden. Min konfirmation var en historisk begivenhed, det var første gang der var et konfirmationshold fra Kastelsvej i De Døves Kirke.

Tidligere delte man børnene efter forskolen på Kastelsvej, og sendte dem ud på de andre skoler i landet, afhængig af hørelse og intelligens.

Efter 9 års skolegang sluttede man med konfirmationen ude på skolerne.

Vi var det første hold der blev på Kastelsvej hele skoletiden, jeg har fået fortalt at vore forældre forlangte at vi blev på skolen. Det var også vore forældre der besluttede at konfirmationen var en familiefest og ikke noget der skulle "holdes på skolen". De ønskede også at det skulle foregå om foråret ligesom med hørende børn, ikke ved skoleafslutningen.

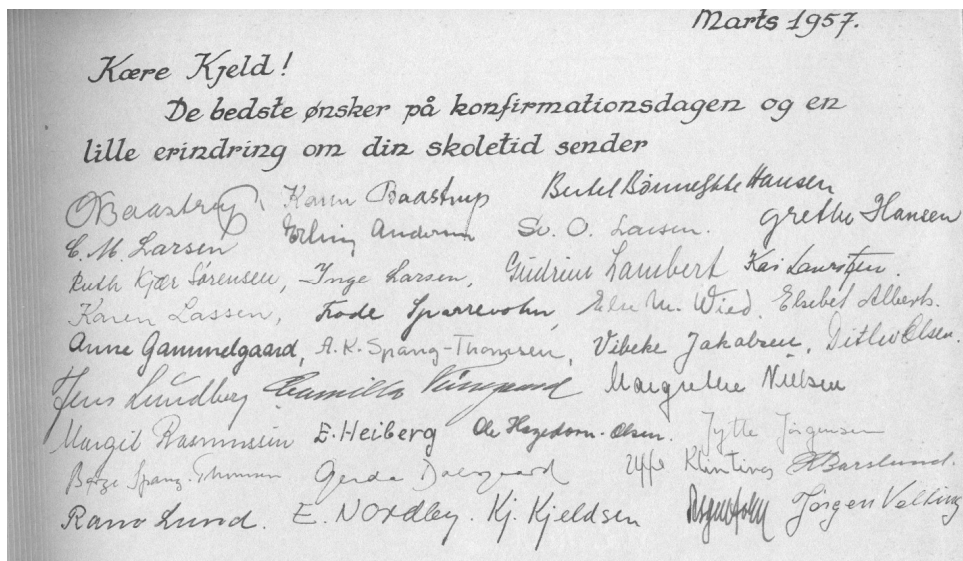
Så med stærke forældre fik vi alle vore skoleår på Kastelsvej og en konfirmation der lignede vore søskendes.



Palmesøndag 1957
blev Finn Petersen,
Kjeld Bartels, John
Meizner og Kjeld Stef-
fensen konfirmeret i De
Døves Kirke ved pastor
Th. Behrendt.

Skoletiden har været grundlaget for mit voksne liv, jeg blev i 1964 gift med min barndomskæreste fra Kastelsvej, mine venner har alle gået på skolen og selvom jeg aldrig har haft svært ved at begå mig sammen med hørende, så er det skoletiden der betyder mest i mit liv, trods en start med sorg og savn blev det til en herlig tid.

9. klasses afslutningsrejse gik til Rhinen. Rejsen forløb meget fint med mange gode oplevelser. Ved afslutningen fik hver elev et album med billeder fra turen til Tyskland og en hilsen fra alle lærerne.





Skolegangen nærmer sig sin afslutning. 9. klasse gæster klasselæreren Bertel Bønnelykkes hjem for at sige farvel.



Her ses klassen med ægteparret Bønnelykke ved afrejsen fra Hovedbanen til Tyskland.

Med den nye døvelov af 1950 fik Skolen, som dengang hed Statens kostskole for døve, en helt ny funktion. Fra at være forskole for børnene, som efter et par års skolegang blev fordelt til skolerne i Nyborg og Fredericia blev skolen nu almindelig skole med 9 klassetrin.

Alt skulle således bygges op fra grunden. Desværre fulgte der ikke den helt store og nødvendige sum penge med fra Socialministeriet, ligesom rumlerierne om en udflytning af skolen vanskeliggjorde planlægningen.

Der skulle laves flere klasserum med nyt tidssvarende inventar og der skulle opbygges nye samlinger f.eks. fysik- og natursamlinger.

Da Nyborgskolen endnu ikke var omdannet til fortsættelsesskole betød det at der skulle etableres erhvervsorientering for eleverne herunder også mulighed for at komme i erhvervspraktik.

Det var også nødvendigt med en ny intensiv form for forældresamarbejde ligesom der skulle laves en helt ny uddannelse for skolens lærere.

Man måtte også tage højde for nye strømninger med hensyn til døveundervisning, samt den fremadskridende teknologiske udvikling.

Man kan roligt sige at 1950'erne var et spændende årti for Skolen på Kastelsvej.

Red. af Jan William Rasmussen
© Døvehistorisk Selskab 2004



Døvehistorisk tidsskrift

Kopiering og eftertryk *ikke* tilladt.
ISSN 1602-5768
Løssalg kr. 50,-

Døvehistorisk Selskab
Kastelsvej 58 C
2100 København Ø